

Nález mateřské kolonie netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*) v Železných horách

Vladimír LEMBERK

Východočeské muzeum, Zámek 2, CZ–530 02 Pardubice; leMBERK@vcm.cz

Finding of a nursery colony of the parti-coloured bat (*Vespertilio murinus*) in the Železné hory Mts. (eastern Bohemia, Czech Republic). A nursery colony of the parti-coloured bat (*Vespertilio murinus*) numbering 20–25 adult females with juveniles was found in Branišov (Havlíčkův Brod Dist., eastern Bohemia, 460 m a. s. l., mapping square no. 6260) on 15 June 2008. The colony was hidden under roof cover of a secluded building. In 2008, five juveniles were found, however, the colony has existed there probably since 1972. This finding represents the only known record of a nursery colony of the parti-coloured bat in the Czech Republic.

Vespertilio murinus, nursery colony, Bohemia

Dne 15. 6. 2008 byla na základě oznámení majitelů domu nalezena kolonie samic netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*) v Železných horách. Jedná se o venkovské stavení z 19. století v Branišově čp. 4, k.ú. Podmoklany (okr. Havlíčkův Brod, čtverec 6260d, souřadnice 49° 42' 56" N, 15° 45' 44" E) na jižním okraji Železných hor. Stavení stojí o samotě, bezprostřední okolí tvoří udržovaný trávník a ovocný sad. Okolní krajina je poměrně členitá, tvořená mozaikou lesů (většinou smrkových), vlhkých luk, rybníků, potoků, stromofadí a remízů. Nadmořská výška činí přibližně 460 m. Kolonie čítá v současnosti přibližně 20–25 samic, 15. 6. 2008 bylo při večerním výletu registrováno 23 exemplářů a 17. 6. 2008 celkem 24 exemplářů. Mateřská kolonie využívá jako úkryt štěrbinu mezi původní šindelovou střechou a plastovou krytinou na povrchu (obr. 1). Pravidelně užívané výletové otvory se nacházejí na konci hřebenového krytu střechy nad štítem domu orientovaným na jihozápad. Jsou umístěny ve výšce cca 5 m nad zemí. Nepravidelně využívají netopýři k výletům i několik štěrbin pod odchlupujícími se střešními tvarovkami, především u hřebene a komínu. Podle majitelů se kolonie netopýrů nacházela ve střešním plášti chalupy již v roce 1972, kdy dům koupili. Každopádně od té doby, tedy nejméně 36 let, netopýry ve střeše každoročně registrují. O stáří kolonie svědčí i velké množství trusu, které bylo při opravě podkrovní nalezeno za podbitím. Rekonstrukce střešní krytiny, při které byla před 11 lety původní krytina z dřevěných šindelů překryta plastovými čtvercovými tvarovkami, se na výskytu netopýrů neprojevila. V roce 2007 byla v blízkosti chalupy nalezena začátkem července celkem 4 mláďata, z nichž 3 byla již uhynulá. V roce 2008 bylo první mládě, dosud nevzletné, nalezeno 8. 7. Mládě bylo krmeno majiteli chalupy, ale 11. 7. uhynulo (je uloženo ve sbírce Východočeského muzea v Pardubicích). Druhé mládě bylo nalezeno 13. 7., třetí a čtvrté 17. 7. a páté mládě 18. 7. 2008. Mláďata nalezená po 15. 7. byla již téměř schopna samostatného letu, přesto byla umístěna na střechu poblíž vletových otvorů, načež si sama přelezla do úkrytu. Mláďata byla většinou nacházena v bezprostřední blízkosti domu, což může svědčit o tom, že sama vylezla z úkrytu. Nejvzdálenější bylo nalezeno asi 15 metrů od domu. V pozdějším termínu již mláďata nacházena nebyla. Kolonie se podle obyvatel, kteří chalupu využívají k víkendové rekreaci, přesunula v roce 2008 do úkrytu na samém konci května. Tento rok zde mateřská kolonie zůstala překvapivě pouze do doby plné vzletlosti mláďat. 27. 7. 2008 byly při večerním výletu z prostoru úkrytu zaznamenány pouze dva exempláře a po tomto datu již nebyli vyletující jedinci vůbec zaregistrováni. Naprostá většina dosavadních nálezů *Vespertilio murinus* v České republice představovala jednotlivá zvířata případně kolonie samic (Anděra & Hanák 2007), přímé doklady rozmnožování doposud chyběly. V dobře zmapovaných oblastech se podařilo sice nalézt kolonie samic (např. Červený & Bürger 1989, Anděra & Červený 1994), ovšem nikdy v nich nebyla prokazatelně

Obr. 1. Dům v Branišově, ve kterém byla nalezena mateřská kolonie netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*). Šipkami jsou označeny výletové otvory. Foto V. Lemberk.

Fig. 1. A house in Branišov, where a nursery colony of the parti-coloured bat (*Vespertilio murinus*). Arrows mark the emergence openings. Photo by V. Lemberk.

potvrzena přítomnost mláďat. O probíhající reprodukci druhu v ČR tak dosud svědčil odchyt 3 laktujících samic (Červený & Bürger 1989) na Šumavě nebo odchyt subadultních exemplářů na více místech (Lučan 2000, Reiter et al. 2003, Zbytovský et al. 2004). Popisovaný nález z Branišova v Železných horách představuje tedy dosud jedinou známou reprodukční kolonii *V. murinus* v České republice. Nález také obohacuje regionální znalosti o rozšíření druhu ve východních Čechách a na Českomoravské vrchovině (Lemberk & Rejl 1998, Lemberk 2004, Zbytovský et al. 2004). Koresponduje zcela jistě s nedalekým odchytem jedince *V. murinus* při ornitologickém průzkumu v 1 km vzdálené přírodní rezervaci Mokřadlo u Podmoklan 15. 7. 2003 (Harant & Bárta in Lemberk 2004). Autor sdělení děkuje manželům Janě a Lumíru Tučkovým za velkou ochotu a pomoc při chiropterologickém výzkumu.

Literatura

- ANDĚRA M. & ČERVENÝ J., 1994: Atlas of the distribution of the mammals of the Šumava Mts. region (SW-Bohemia). *Acta Sci. Natur. Acad. Sci. Bohem. Brno*, s. n., **28**(2–3): 1–111.
- ANDĚRA M. & HANÁK V., 2007: Atlas rozšíření savců v České republice – Předběžná verze. V. Letouni (Chiroptera) – část 3. Netopýřovití (Vespertilionidae – *Vespertilio*, *Eptesicus*, *Nyctalus*, *Pipistrellus* a *Hypsugo*). Národní muzeum, Praha, 172 pp.
- ČERVENÝ J. & BÜRGER P., 1989: The Parti-coloured Bat, *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758 in the Šumava Region. Pp.: 599–607. In: HANÁK V., HORÁČEK I. & GAISLER J. (eds.): *European Bat Research 1987*. Charles University Press, Praha, 718 pp.
- LEMBERK V., 2004: Netopýři (Chiroptera) východních Čech. *Lynx*, n. s., **35**: 49–118.
- LEMBERK V. & REJL J., 1998: Netopýř pestrý (*Vespertilio murinus*) ve východních Čechách. *Lynx*, n. s., **29**: 27–30.
- LUČAN R., 2000: Netopýři Hostýnských vrchů. *Vespertilio*, **4**: 111–116.
- REITER A., HANÁK V., BENDA P. & BARČIOVÁ L., 2003: Netopýři (Chiroptera) jihozápadní Moravy. *Lynx*, n. s., **34**: 79–180.
- ZBYTOVSKÝ P., ANDĚRA M. & HANÁK V., 2004: Drobní savci jižní části Českomoravské vrchoviny (Insectivora, Chiroptera, Rodentia). *Lynx*, n. s., **35**: 141–246.

došlo 29. 9. 2008